

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลแม่ออน อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยแผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดินร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 ร่วมกับกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดิน ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-11
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญญัตินี้

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดแม่ฮ่องสอน (พ.ศ. 2537-2566)	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-8
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2566	2-11
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกรรม ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2566	2-12
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2565	2-13
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568-2572	7-6
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-8
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่องตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนแผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-9
7-4	ระดับการสูญเสียดินของตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	7-11

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	อาณาเขตติดต่อ ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดินตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-7
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	3-6
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	4-4
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	4-6
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	6-7
7-1	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดิน ด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลแม่ณาเต็ง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลภูมิภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของงบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของงบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

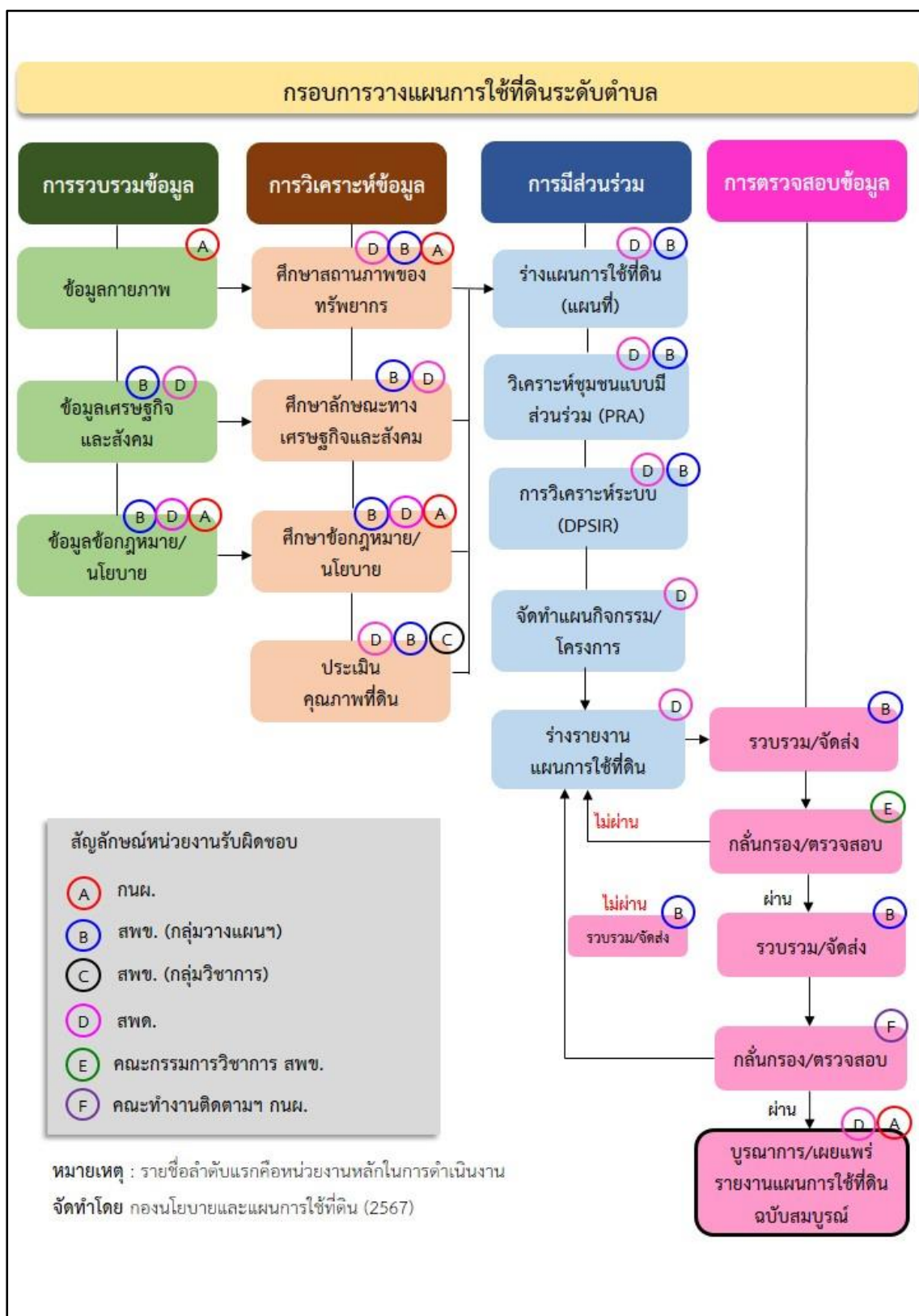
จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“พัฒนาตำบลตามหลักธรรมาภิบาล สืบสานวัฒนธรรมประเพณี รักษาวิถีชีวิตร่มเย็น มุ่งเน้นคุณภาพชีวิต น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเติง, 2567)

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่ณาเต็ง อำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอปาย มีพื้นที่ประมาณ 342.27 ตารางกิโลเมตร หรือ 213,918 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลทุ่งยาว ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลถ้ำลอด สบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

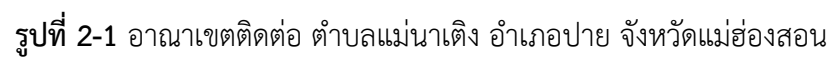
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านแม่นาเติงนอก	หมู่ที่ 7 บ้านปางแปก
หมู่ที่ 2 บ้านแม่นาเติงใน	หมู่ที่ 8 บ้านแม่นะ
หมู่ที่ 3 บ้านม่วงสร้อย	หมู่ที่ 9 บ้านดอยผีลู
หมู่ที่ 4 บ้านหมอแปง	หมู่ที่ 10 บ้านไทรงาม
หมู่ที่ 5 บ้านแม่ของ	หมู่ที่ 11 บ้านนาจลองใหม่
หมู่ที่ 6 บ้านนาจลอง	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ลาดชันสูง มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ภูเขาที่มีความสูงประมาณ 600-1,900 เมตรจากระดับทะเลปานกลาง มีแม่น้ำของ แม่น้ำปาย แม่น้ำลาเง ไหลลงมาจากเทือกเขาเป็นทางน้ำสายหลัก และมีลำน้ำลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น น้ำของน้อย ห้วยแม่นาเติง ห้วยม่วงสร้อย ห้วยมะโลลา ห้วยช้างแก้ว ห้วยน้ำปาลมุง ห้วยปางแปก ห้วยอุโมง

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 พบว่า ตำบลแม่นาเติง อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.1 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 38.9 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 14.8 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,294 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 140 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนสิงหาคม มีปริมาณฝน 253.8 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 25 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

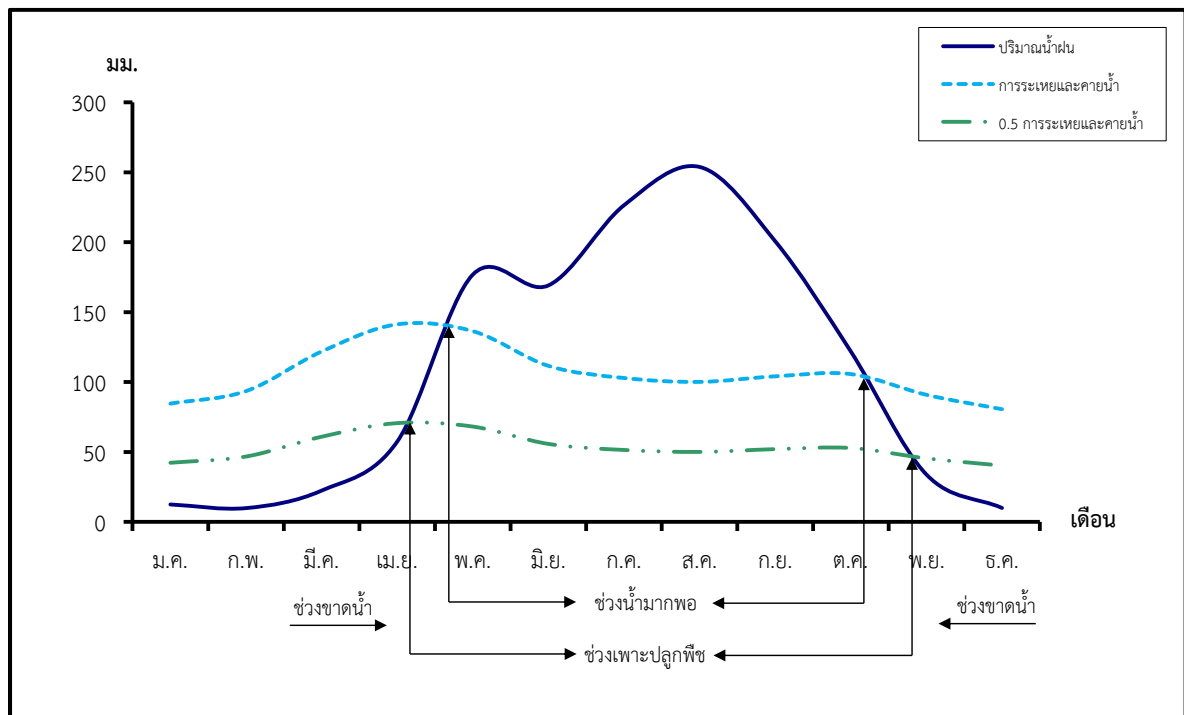
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ พ.ศ.2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดแม่ฮ่องสอน¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก(วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	14.8	29.9	21.0	75.0	12.5	1.8	84.6	12.3
ก.พ.	15.0	33.3	22.9	66.0	9.9	1.3	93.5	9.7
มี.ค.	18.5	36.9	26.9	57.0	22.4	2.7	121.8	21.6
เม.ย.	23.0	38.9	30.4	56.0	57.4	6.1	141.3	52.1
พ.ค.	24.0	36.2	29.2	71.0	176.8	17.0	136.4	126.8
มิ.ย.	24.0	33.6	28.0	79.0	169.1	21.8	111.6	123.3
ก.ค.	23.7	32.5	27.3	82.0	226.4	24.1	102.9	144.4
ส.ค.	23.5	32.2	27.1	84.0	253.8	25.3	100.1	150.4
ก.ย.	23.4	32.9	27.2	83.0	200.7	20.3	104.1	136.3
ต.ค.	21.6	32.7	26.6	82.0	121.9	13.5	105.7	98.1
พ.ย.	19.7	31.0	24.5	80.0	33.9	4.8	90.9	32.1
ธ.ค.	16.5	28.9	21.6	79.0	10.0	1.9	80.6	9.8
เฉลี่ย	20.6	33.3	26.1	74.5	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,294.8	140.6	1,273.6	916.9

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่า สภาพการใช้ที่ดินตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,687 ไร่ หรือร้อยละ 1.71 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 46,642 ไร่ หรือร้อยละ 21.81 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือร้อยละ - ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2) พื้นดินนา มีเนื้อที่ 2,956 ไร่ หรือร้อยละ 1.39 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว+พืชผัก นาข้าว นาข้าว+ถั่วเหลือง

3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 10,774 ไร่ หรือร้อยละ 5.04 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วเหลือง ข้าวไร่

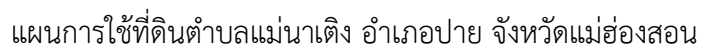
4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 931 ไร่ หรือร้อยละ 0.44 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ขา ยางพารา สัก

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 1,048 ไร่ หรือร้อยละ 0.47 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ กล้วย ลำไย ส้ม

6) พืชสวน มีเนื้อที่ 84 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก เสาวรส

7) ไร่หมุนเวียน มีเนื้อที่ 30,597 ไร่ หรือร้อยละ 14.31 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไร่หมุนเวียนร้าง ข้าวไร่(ไร่หมุนเวียน) ข้าวโพด(ไร่หมุนเวียน)

8) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 243 ไร่ หรือร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

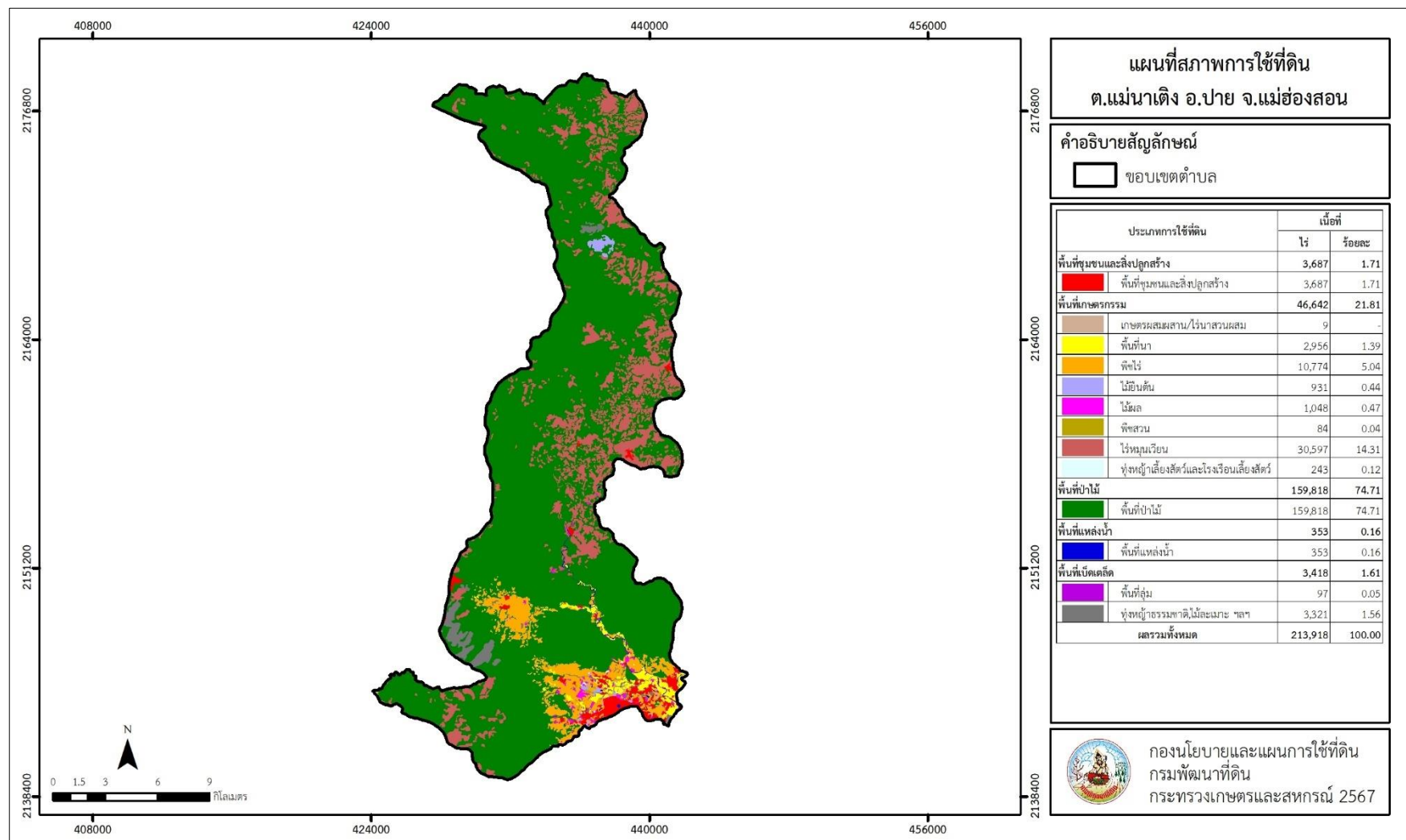

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 353 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา

2-6

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่นาเติง อำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลแม่นาเติง อำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลแม่नाเติง อำเภอป่าย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,687	1.71
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,456	0.68
U202	หมู่บ้านชาวไทยภูเขา	418	0.20
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	1,175	0.55
U401	สนามบิน	32	0.01
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	9	-
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	244	0.11
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	322	0.15
U603	สุสาน ป่าช้า	31	0.01
A	พื้นที่เกษตรกรรม	46,642	21.81
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	9	-
A100	นาไร่	39	0.02
A101	นาข้าว	989	0.46
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	11	0.01
A101+A209	นาข้าว+ถั่วเหลือง	123	0.06
A101+A502	นาข้าว+พืชผัก	1,794	0.84
A200	ไร่ไร่	685	0.32
A202	ข้าวโพด	3,189	1.49
A202/A209	ข้าวโพด+ถั่วเหลือง	370	0.17
A202/A216	ข้าวโพด/ข้าวไร่	934	0.44
A202+A209	ข้าวโพด+ถั่วเหลือง	8	-
A202+A502	ข้าวโพด+พืชผัก	1,459	0.68
A209	ถั่วเหลือง	1,768	0.83
A209+A502	ถั่วเหลือง+พืชผัก	477	0.22
A216	ข้าวไร่	1,615	0.76
A216+A502	ข้าวไร่+พืชผัก	269	0.13
A300	ไม้ยืนต้นไร่/เสื่อมโทรม	40	0.02

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A302	ยางพารา	202	0.09
A302/A312	ยางพารา/กาแฟ	11	0.01
A302/A411	ยางพารา/กล้วย	21	0.01
A304	ยูคาลิปตัส	1	-
A305	สัก	103	0.05
A313	ชา	545	0.26
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	8	-
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	7	-
A401	ไม้ผลผสม	89	0.04
A402	ส้ม	156	0.07
A402/A502	ส้ม/พืชผัก	46	0.02
A404	เงาะ	2	-
A405	มะพร้าว	4	-
A406	ลิ้นจี่	116	0.05
A407	มะม่วง	103	0.05
A411	กล้วย	232	0.11
A413	ลำไย	219	0.10
A415	มะละกอ	62	0.03
A422	มะนาว	2	-
A423	ไม้ผลเมืองหนาว	2	-
A426	แก้วมังกร	8	-
A502	พืชผัก	79	0.04
A507	เสาวรศ	5	-
A600	ไร่มุณเวียนร้าง	13,170	6.16
A601	พืชไร่ผสม (ไร่มุณเวียน)	444	0.21
A602	ข้าวโพด (ไร่มุณเวียน)	5,380	2.52
A602/A616	ข้าวโพด (ไร่มุณเวียน)/ข้าวไร่ (ไร่มุณเวียน)	5,005	2.34

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A602+A502	ข้าวโพด (ไร่หมุนเวียน)+พืชผัก	186	0.09
A602+A624	ข้าวโพด (ไร่หมุนเวียน)+มะเขือเทศ (ไร่หมุนเวียน)	18	0.01
A609	ถั่วเหลือง (ไร่หมุนเวียน)	528	0.25
A610	ถั่วลิสง (ไร่หมุนเวียน)	4	-
A612	ถั่วดำ ถั่วแดง (ไร่หมุนเวียน)	51	0.02
A616	ข้าวไร่ (ไร่หมุนเวียน)	5,997	2.80
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	12	0.01
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	45	0.02
F	พื้นที่ป่าไม้	159,818	74.71
F100	ป่าไม่ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	350	0.16
F101	ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์	68,619	32.08
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	1,151	0.54
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	89,296	41.74
F501	ป่าปลูกสมบูรณ์	402	0.19
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	3,418	1.61
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	2,623	1.23
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	696	0.33
M201	พื้นที่ลุ่ม	97	0.05
M303	บ่อทราย	2	-
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	353	0.16
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	286	0.13
W201	อ่างเก็บน้ำ	41	0.02
W202	บ่อน้ำในไร่นา	26	0.01
ผลรวมทั้งหมด		213,918	100.00

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลแม่นาเตง มีประชากรรวม 7,559 คน แยกเป็นชาย 3,815 คน เป็นหญิง 3,744 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 22 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,557 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,521 ครัวเรือน หรือร้อยละ 42.76 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียน กรมส่งเสริมการเกษตร 2,036 ครัวเรือน หรือร้อยละ 57.24 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลแม่นาเตง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลแม่นาเตง	3,557	3,815	3,744	7,559
หมู่ที่ 1 แม่นาเตงนอก	209	99	115	214
หมู่ที่ 2 แม่นาเตงใน	427	407	379	786
หมู่ที่ 3 ม่วงสร้อย	517	677	631	1,308
หมู่ที่ 4 หมอแปง	356	440	436	876
หมู่ที่ 5 แม่ของ	218	151	172	323
หมู่ที่ 6 นาจลอง	263	290	278	568
หมู่ที่ 7 ปางแปก	317	404	424	828
หมู่ที่ 8 แม่ณะ	96	91	90	181
หมู่ที่ 9 ดอยผีลู่	705	792	733	1,525
หมู่ที่ 10 ไทรงาม	237	221	221	442
หมู่ที่ 11 นาจลองใหม่	212	243	265	508

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลแม่นาเตง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด¹⁾	3,557	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,521	42.76
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	2,036	57.24

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 213,918 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,557 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 60.14 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 46,642 ไร่ หรือร้อยละ 21.81 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 30.67 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกพืชไร่ และทำนา โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,521 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ข้าว เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 162,965.97 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 60,388.74 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 103,389.02 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 38,311.88 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 59,576.95 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 22,076.86 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลแม่นาเติง	125,972.63	14,345.46	13,247.38	9,400.50	162,965.97	60,388.74	103,389.02	38,311.88
หมู่ที่ 1 แม่นาเติงนอก	209,779.41	7,132.35	1,176.47	470.59	218,558.82	85,413.79	95,375.00	37,272.99
หมู่ที่ 2 แม่นาเติงใน	154,045.19	4,804.09	12,272.16	9,711.54	180,832.98	72,333.19	67,406.15	26,962.46
หมู่ที่ 3 ม่วงสร้อย	230,131.79	36,516.90	23,382.56	21,880.74	311,911.98	202,541.23	241,926.14	150,772.34
หมู่ที่ 4 หมอแปง	303,518.05	55,519.68	33,654.01	19,151.53	411,843.27	136,159.97	392,612.10	129,833.94
หมู่ที่ 5 แม่ฮ่อง	185,327.27	34,881.82	20,590.91	11,298.70	252,098.70	96,097.03	114,651.30	43,703.71
หมู่ที่ 6 นาจลอง	75,627.90	691.85	796.83	188.95	77,305.53	40,912.47	13,988.30	7,403.04
หมู่ที่ 7 ปางแปก	120,545.02	12,881.52	17,799.53	16,293.84	167,519.91	52,756.27	157,632.70	49,642.54
หมู่ที่ 8 แม่นะ	159,110.53	12,947.37	4,396.32	3,526.32	179,980.53	60,524.42	143,598.95	48,289.91
หมู่ที่ 9 ดอยผีลู	414,665.28	97,762.00	60,456.74	47,616.37	620,500.39	176,836.70	224,042.52	63,930.66
หมู่ที่ 10 ไทรงาม	118,959.68	3,104.84	15,088.71	10,524.19	147,677.42	49,225.81	126,677.42	42,225.81
หมู่ที่ 11 นาจลองใหม่	108,216.22	5,756.76	20,433.11	4,672.30	139,078.38	55,631.35	96,280.41	38,512.16

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

- 1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ ได้แก่
 - (1) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย เนื้อที่ 91,572 ไร่
 - (2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสันปันแดน เนื้อที่ 15 ไร่
 - (3) เขตอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง เนื้อที่ 106,375 ไร่
- 2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่
 - (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 501 ไร่
 - (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 8 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 114,265 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 49,119 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 19,809 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 19,400 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 9,292 ไร่
- 6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 2,033 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลแม่นาเติง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ.2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,294.8 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลแม่นาเติง มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ น้ำของน้อย น้ำแม่เมย แม่น้ำของ แม่น้ำปาย แม่น้ำลาง ห้วยของน้อย ห้วยไคร้ ห้วยช้างแก้ว ห้วยน้ำปาลม ห้วยน้ำอุ่น ห้วยน้ำฮู ห้วยปางเปก ห้วยปู ห้วยผาแดง ห้วยพระบาท ห้วยม่วงสร้อย ห้วยมะโลลา ห้วยแม่กอน ห้วยแม่नाเติง ห้วยแม่ยาน ห้วยแม่ลางแงซาย ห้วยลางแห้ง ห้วยลิกิ ห้วยหมอแปง ห้วยหัวเวียง ห้วยอุโมง และห้วยเฮี้ยะ

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยฮื้อ

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลแม่नाเติง มีจำนวนบ่อบาดาลราชการ จำนวน 12 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชน จำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลแม่नाเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 17 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-spd,col-sIA ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว และเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 311 ไร่ หรือร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Mkn-IA ชุดดินแม่ขาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 523 ไร่ หรือร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Sai-sIA ชุดดินสันทราย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 263 ไร่ หรือร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 14 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-mw,col-sIA ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง และเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 650 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Hc-sIB ชุดดินหังฉัตร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 689 ไร่ หรือร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Hc-mw-sIB ดินหังฉัตรที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,784 ไร่ หรือร้อยละ 1.30 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Hc-gm-sIA/b ดินหังฉัตรที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทา มีเนื้อที่ 318 ไร่ หรือร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Kp-silA ชุดดินกำแพงเพชร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแปง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 133 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Kp-gm-silA/b ดินกำแพงเพชรที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแปง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทา มีเนื้อที่ 538 ไร่ หรือร้อยละ 0.25 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Li-gdD ชุดดินลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 162 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Ps-gsIC ชุดดินภูสะนา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,418 ไร่ หรือร้อยละ 1.13 ของเนื้อที่ตำบล

9) หน่วยแผนที่ดิน Ps-gsD ชุดดินภูสะนา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,360 ไร่ หรือร้อยละ 0.64 ของเนื้อที่ตำบล

10) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clB ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 164 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clC ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 430 ไร่ หรือร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล

12) หน่วยแผนที่ดิน Ws-vd-clB ดินวังสะพุงที่เป็นดินลึกมาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 65 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล

13) หน่วยแผนที่ดิน Ws-vd,mw-clA ดินวังสะพุงที่เป็นดินลึกมากและมีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 437 ไร่ หรือร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล

14) หน่วยแผนที่ดิน Ws-vd,gm-clB/b ดินวังสะพุงที่เป็นดินลึกมากและมีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคันนา มีเนื้อที่ 129 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 199,400 ไร่ หรือร้อยละ 93.21 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน MA พื้นที่ทหาร มีเนื้อที่ 3,144 ไร่ หรือร้อยละ 1.47 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 162 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินลี (Li)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลแม่นาเติง อำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลแม่มาเต็ง อำเภอบางยี่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
AC-mw,col-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	650	0.30
AC-spd,col-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	311	0.15
Hc-gm-sIA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	6.0-7.0	4.5-5.5	<2	-	318	0.15
Hc-mw-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.5-7.0	4.5-5.5	<2	-	2,784	1.30
Hc-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-7.0	4.5-5.5	<2	-	689	0.32
Kp-gm-silA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	538	0.25
Kp-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	133	0.06
Li-gclD	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	162	0.08
Mkn-lA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.5	5.5-7.0	<2	-	523	0.24
Ps-gslC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	2,418	1.13
Ps-gslD	12-20	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	25	0.01
Ps-gslD*	12-20	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	1,335	0.63
Sai-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-7.0	5.0-8.0	<2	-	263	0.12
Ws-clB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	164	0.08
Ws-clC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	430	0.20

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่เฒ่า อำเภอป่าซาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ws-vd,gm-clB/b	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	129	0.06
Ws-vd,mw-clA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	437	0.21
Ws-vd-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	65	0.03
MA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,144	1.47
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	199,400	93.21
รวมทั้งหมด											213,918	100.00

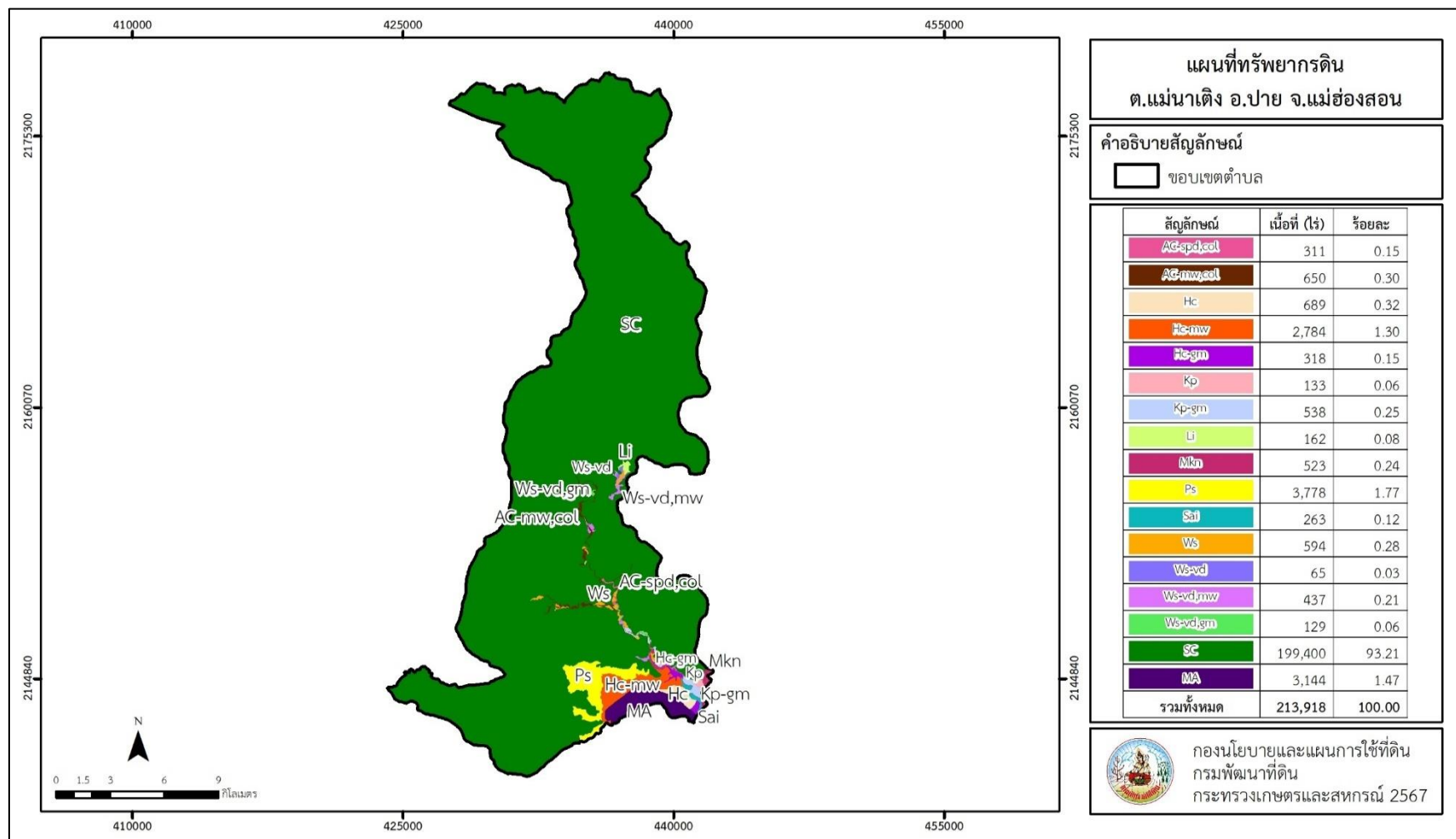
หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลแม่नाเติง คือ

- 1) ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ทำกิน
- 2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง
- 3) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 4) ปัญหาหมอกควันไฟป่า
- 5) ปัญหาน้ำหลากในฤดูฝน
- 6) โรคแมลงระบาด
- 7) ผลผลิตราคาตกต่ำ

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลแม่नाเติง มีความต้องการ 6 ประการ คือ

- 1) แหล่งน้ำเพื่อบริโภคและการเกษตร (บ่อบาดาล ฝายชลประทาน ฝายคอนกรีต คลองส่งน้ำ บ่อน้ำในไร่นา อ่างเก็บน้ำ)
- 2) โครงการฝึกอบรมอาชีพ
- 3) การส่งเสริมและสนับสนุนปุ๋ยหมัก เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แกดิน
- 4) การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง) สารปรับปรุงคุณภาพดิน(โดโลไมท์) ให้ทันการ
จัดการดินก่อนเพาะปลูก
- 5) การสนับสนุนสารเร่ง พด. 14
- 6) แก๊ซหรือปรับปรุงหลักเกณฑ์การขุดสระน้ำในไร่นา (ปรับขนาดให้เล็กลง / ขุดในพื้นที่ไม่มี
เอกสารสิทธิ์ได้)
- 7) การแปรรูปผลผลิต
- 8) การประกันราคาสินค้าทางการเกษตร

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ

- 1.1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 1.2) ขยายตัวของชุมชน และภาคการเกษตร
- 1.3) การใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับศักยภาพ
- 1.4) นโยบายภาครัฐ (การค้าเสรี การจัดสรรที่ดิน)

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 6 ประการ คือ

- 2.1) ราคาปัจจัยการผลิต และผลผลิตขึ้นกับนายทุนรายใหญ่
- 2.2) แหล่งเก็บน้ำ และระบบกระจายน้ำมีน้อย

2.3) ใช้ที่ดินบนพื้นที่ลาดชัน โดยไม่มีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ และขาดการจัดการดินที่เหมาะสม

2.4) ระบบการปลูกพืช และสภาพอากาศเหมาะสมต่อการระบาดของโรคและแมลง

2.5) พื้นที่เกษตรอยู่ไกลทางหลวง และเข้าถึงลำบาก

2.6) พื้นที่นอกเขตป่ามีไม่เพียงพอกับความต้องการ ทำให้มีการทำการเกษตรในพื้นที่ป่า

2.7) ฝนตกหนักอย่างต่อเนื่อง

3) **สถานะ (State)** ที่เกิดแรงกดดัน มี 7 ประการ คือ

3.1) ราคาผลผลิตต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง

3.2) ขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค ในฤดูแล้ง

3.3) การชะล้างพังทลายของดิน /ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

3.4) โรคแมลงระบาด

3.5) ขาดเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกิน

3.6) อุทกภัยในฤดูฝน

3.7) ถนนและไฟฟ้า เข้าไม่ถึงแปลงเกษตรกรรม

4) **ผลกระทบ (Impact)** ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 3 ประการ คือ

4.1) แหล่งธรรมชาติน้ำต้นเขิน

4.3) เกษตรกรมีรายได้น้อย หนี้สินเพิ่มขึ้น

4.4) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต เกิดปัญหาสุขภาพ

5) **การตอบสนอง (Response)** ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้
อดีต-ปัจจุบัน

(1) บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

(2) ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

(3) อบรมให้ความรู้ด้านการจัดการดิน

(4) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด

(5) การปรับปรุงพื้นที่ดินกรด

(6) สนับสนุนการวิเคราะห์ดิน และแนะนำการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

(7) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

(8) ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก

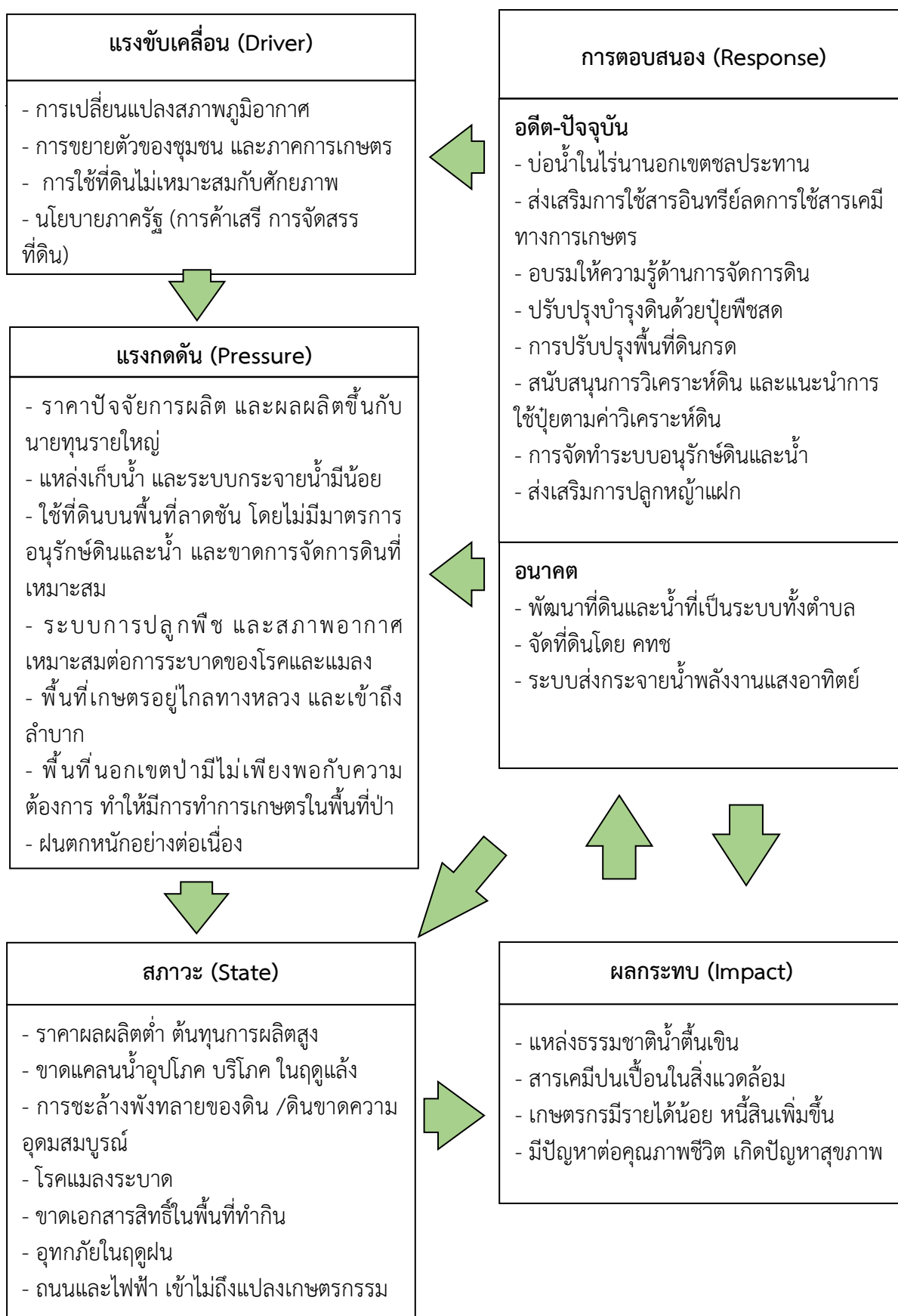
อนาคต

(1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล

(2) จัดที่ดินโดย คทช

(3) ระบบส่งกระจายน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลแม่นาเตง อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลแม่นาเตง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) ข้าว เกษตรกรจะปลูกข้าว เป็นนาปีอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก โดยจะปลูกในช่วงต้นเดือนมิถุนายน เก็บเกี่ยวในเดือนพฤศจิกายน หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าว เกษตรกรจะนิยมใช้พื้นที่นาปลูกพืชอื่น ๆ เช่น กระเทียม ถั่วเหลือง หรือถั่วลิสง
- 2) ข้าวไร่ เกษตรกรจะปลูกในช่วงเดือนมิถุนายนและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนพฤศจิกายน
- 3) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะปลูกในช่วงเดือนมิถุนายนและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนพฤศจิกายน
- 4) ถั่วเหลือง บนพื้นที่ดอนจะนิยมปลูก 2 ช่วง คือ ปลูกเดือนพฤษภาคมเก็บเกี่ยวเดือนสิงหาคม และปลูกเดือนสิงหาคมเก็บเกี่ยวช่วงเดือนธันวาคม ส่วนบนพื้นที่ราบจะนิยมปลูกถั่วเหลืองหลังนา โดยปลูกเดือนมกราคม และเก็บเกี่ยวในเดือนเมษายน
- 5) กระเทียม จะปลูกเป็นพืชหลังนา โดยจะเริ่มปลูกในเดือนพฤศจิกายนและเก็บเกี่ยวในเดือนมีนาคมถึงเมษายน
- 6) ถั่วแดง ถั่วดำ จะปลูกบนพื้นที่ดอย โดยจะปลูกในเดือนกันยายนและเก็บเกี่ยวในเดือนธันวาคม
- 7) ส้มเขียวหวาน มะม่วง ทุเรียน อาโวคาโด ส้มโอ แมคคาดาเมีย ลองกอง กัลย เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลือกปลูกส้มเขียวหวานตลอดทั้งปี ช่วงที่นิยมปลูกคือในช่วงฤดูฝน ซึ่งมีความชื้นในดินและอากาศเหมาะสม
- 8) กาแฟ เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลือกปลูกกาแฟตลอดทั้งปี ช่วงที่นิยมปลูกคือในช่วงฤดูฝน ซึ่งมีความชื้นในดินและอากาศเหมาะสม
- 9) พืชผัก เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลือกปลูกพืชผักตลอดทั้งปี โดยจะปลูกไว้บริโภคบางส่วนและจำหน่ายเป็นหลัก ได้แก่ พริกทอง ผักกาด กะหล่ำ คะน้า ผักบุ้ง ถั่วฝักยาว พริก เป็นต้น
- 10) ยางพารา เกษตรกรนิยมปลูกคือในช่วงฤดูฝน ซึ่งมีความชื้นในดินและอากาศเหมาะสม

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ระบบเกษตร \ เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว						ข้าว						
ข้าวไร่						ข้าวไร่						
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์						ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์						
ถั่วเหลือง	ถั่วเหลือง (ที่ราบ)											
					ถั่วเหลือง (ที่ดอน)							
								ถั่วเหลือง (ที่ดอน)				
กระเทียม	กระเทียม										กระเทียม	
ถั่วแดง ถั่วดำ									ถั่วแดง ถั่วดำ			
ส้มเขียวหวาน มะม่วง ทุเรียน อาโวคาโด ส้มโอ แมคคาดาเมีย ลองกอง กล้วย	ส้มเขียวหวาน มะม่วง ทุเรียน อาโวคาโด ส้มโอ แมคคาดาเมีย ลองกอง กล้วย											
กาแฟ	กาแฟ											
พืชผัก	พืชผัก											
ยางพารา	ยาพารา											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว กระเทียม ข้าวโพด มะละกอ ถั่วฝักยาว มะม่วง ลำไย งามันหวาน พืชผัก ถั่วเหลือง

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลแม่น้ำเต็ง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยที่ดิน	ข้าว	กระเทียม	ข้าวโพด	มะละกอ	กล้วย	มะม่วง	ลำไย	เงาะ	มันหวาน	พืชผัก	ถั่วเหลือง
AC-mw,col-sIA	S2o	S2s	S2o	S2o	S2s	S2s	S2s	S3o	S2o	S1	S2os
AC-spd,col-sIA	S1	N	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o	N	S3o	N	S3o
Hc-gm-sIA/b	S2on	S2ns	S2on	S2on	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2on	S2n	S2ons
Hc-mw-sIB	S2ewon	S2ns	S2on	S2on	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2on	S2n	S2ons
Hc-sIB	S3o	S2ens	S2n	S2n	S2ns	S2ns	S2ns	S2n	S2n	S2n	S2ns
Kp-gm-silA/b	S2on	S2ns	S2on	S2on	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2on	S2n	S2ons
Kp-silA	S3o	S2ns	S2n	S2n	S2ns	S2ns	S2ns	S2n	S2n	S2n	S2ns
Li-gclD	N	S3er	S3er	S3er	S3er	N	N	S3er	S3er	S3er	S3er
Mkn-lA	S1	N	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o	N	S3o	N	S3o
Ps-gsIC	S3ewo	S2erns	S2ern	S2ern	S2erns	S3r	S3r	S2ern	S2ern	S2ern	S2erns
Ps-gsID	N	S3e	S3e	S3e	S3e	S3r	S3r	S3e	S3e	S3e	S3e
Ps-gsID	N	S3e	S3e	S3e	S3e	S3r	S3r	S3e	S3e	S3e	S3e
Sai-sIA	S2n	N	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o	N	S3o	N	S3o
Ws-clB	S3o	S2ers	S2r	S2r	S2rs	S3r	S3r	S2r	S2r	S2r	S2rs
Ws-clC	S3ewo	S2ers	S2er	S2er	S2ers	S3r	S3r	S2er	S2er	S2er	S2ers
Ws-vd,gm-clB/b	S2ewo	S2es	S2o	S2o	S2s	S2s	S2s	S3o	S2o	S1	S2os

ตารางที่ 5-2 (ต่อ)

หน่วยที่ดิน	ข้าว	กระเทียม	ข้าวโพด	มะละกอ	กล้วย	มะม่วง	ลำไย	เงาะ	มันหวาน	พืชผัก	ถั่วเหลือง
Ws-vd,mw-clA	S2o	N	S2o	S2o	N	S2s	S2s	S3o	S2o	S1	S2os
Ws-vd-clB	S3o	S2s	S1	S1	S2s	S2s	S2s	S1	S1	S1	S2s

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกันความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาวะการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลแผนที่ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับการต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลแม่นาเตง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถกำหนดออกเป็น 7 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตปศุสัตว์ เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 194,434 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 90.89 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 153,995 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 71.99 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 1,462 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.68 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 38,977 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 18.22 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แคว้นทางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ มีเนื้อที่ 6,362 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.97 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) แต่ในตำบลนี้พบเพียงเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง มีเนื้อที่ 5,086 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.38 ของเนื้อที่ตำบล และพบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 1,465 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.68 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรรมมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้งและบางพื้นที่ทำนาตามด้วยพืชไร่ชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 344 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ไม้ผลผสม กล้วย ลำไย มะม่วง

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 212 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก คือ สัก จามจุรี
- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 2,972 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.39 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด ข้าวไร่ พืชไร่ผสม ถั่วเหลือง
- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 93 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเป็นไร่หมุนเวียน

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่าง ๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 726 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกข้าวและบางพื้นที่ทำนาตามด้วยพืชไร่ชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 208 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ มะม่วง ลำไย ไม้ผลผสม กล้วย ส้ม

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 321 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ สัก ยางพารา

3) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 21 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล โดยเป็น เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,694 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.73 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 3,087 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.44 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 10 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.00 ของเนื้อที่ตำบล เช่น โรงรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร

3) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 597 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินนอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สุสาน ป่าช้า รีสอร์ท เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 355 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 286 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 69 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 4,744 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.22 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 4,329 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.02 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย มีสภาพเป็นป่าไม้สมบูรณ์

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลแม่นาเตง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1	เขตป่าไม้	194,434	90.89
1100	1.1 เขตป่าไม้สมบูรณ์	153,995	71.99
1200	1.2 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	1,462	0.68
1300	1.3 เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	38,977	18.22
2	เขตเกษตรกรรม	6,362	2.97
	2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	5,086	2.38
2221	1) - เขตทำนา	1,465	0.68
2222	2) - เขตปลูกไม้ผล	344	0.16
2223	3) - เขตปลูกไม้ยืนต้น	212	0.10
2224	4) - เขตปลูกพืชไร่	2,972	1.39
2225	5) - เขตปลูกพืชทางเลือก	93	0.04
	2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	1,255	0.59
2310	1) เขตทำนา	726	0.34
2320	2) เขตปลูกไม้ผล	208	0.10
2340	3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	321	0.15
	2.3 เขตปศุสัตว์	21	0.01
2510	เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	21	0.01
4	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,694	1.73
3100	4.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	3,087	1.44
3200	4.2 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	10	0.00
3300	4.3 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	597	0.28

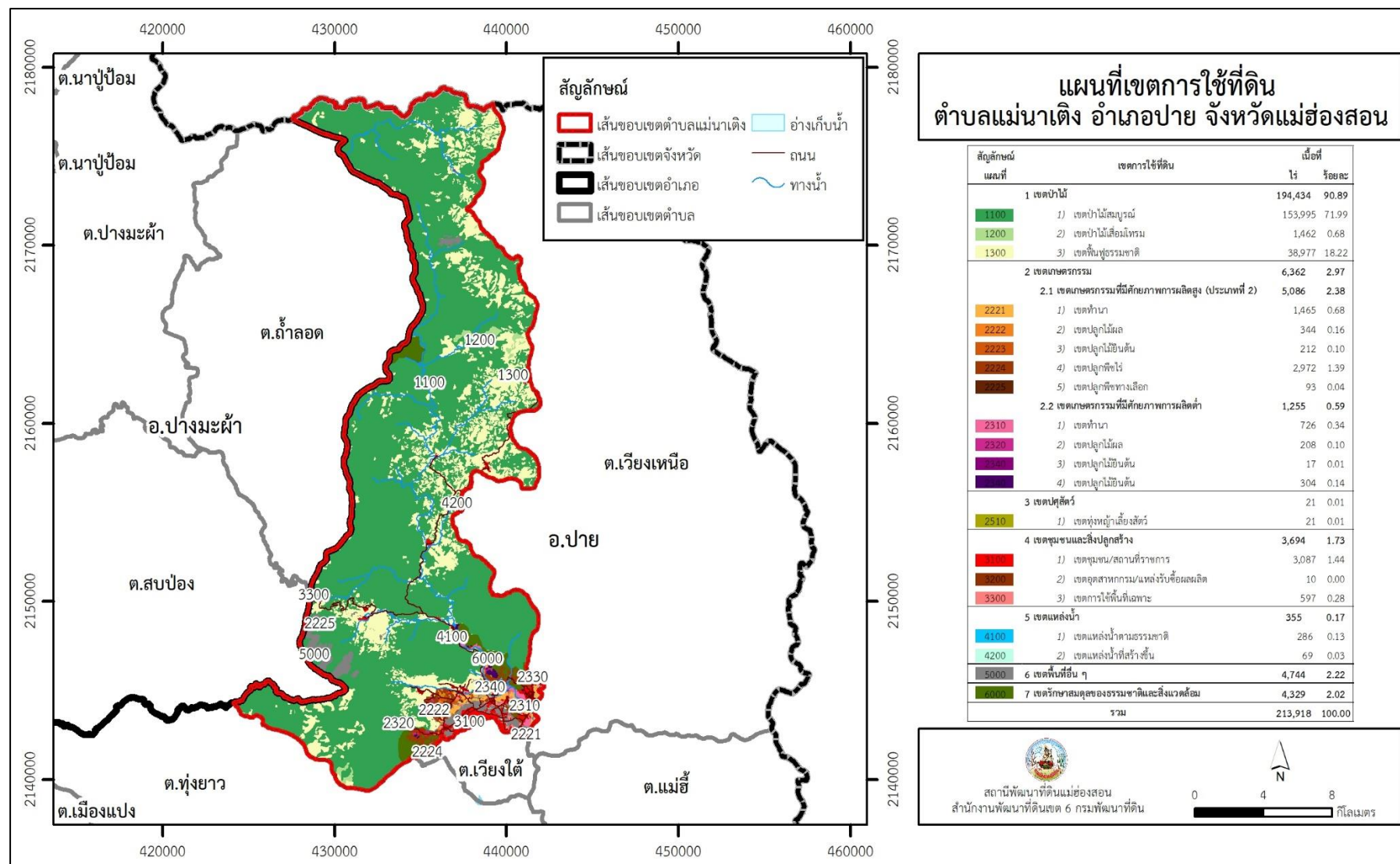
ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
5	เขตแหล่งน้ำ	355	0.17
4100	5.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	286	0.13
4200	5.2 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	69	0.03
5000	6 เขตพื้นที่อื่น ๆ	4,744	2.22
6000	7 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4,329	2.02
รวม		213,918	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลแม่นาเติง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แล้วจะต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลแม่นาเติง ไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเติง เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์
- (5) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (6) การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช
- (7) โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- (8) การพัฒนาเกษตรกรของกลุ่มเดิมเข้มแข็งส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี
- (9) การผลิตปุ๋ยหมัก พด.
- (10) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

2) พื้นที่ขาดแคลนแหล่งน้ำ มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (2) โครงการเพิ่มศักยภาพสระเก็บน้ำด้วยระบบส่งกระจายน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม (เขตทำนา เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกไม้ยืนต้น เขตปลูกพืชไร่ และเขตปลูกพืชทางเลือก)

(1) โครงการใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) โครงการเกษตรอินทรีย์ (กรมวิชาการเกษตร)

(3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

(5) โครงการชวนกินผักเพื่ออายุยืน โลกอายุยาว โครงการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแม่เงา โครงการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงสัตว์ในหมู่บ้าน โครงการพัฒนาศักยภาพด้านการเกษตร โครงการส่งเสริมการทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงา)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงา เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนด้านการเกษตรในตำบลหลัก ๆ ที่ต้องการให้ดำเนินการ คือ แหล่งน้ำเพื่อบริโภคและการเกษตร (บ่อบาดาล ฝายชลประทาน ฝายคอนกรีต คลองส่งน้ำ บ่อน้ำในไร่นา อ่างเก็บน้ำ) ต้องการขยายเขตไฟฟ้าเพื่อเข้าพื้นที่เกษตร และระบบไฟฟ้าโซลาร์เซลล์ เพื่อที่อยู่อาศัยและการเกษตร การสนับสนุนความรู้และปัจจัยการผลิตในการปรับปรุงบำรุงดิน การสนับสนุนระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และกล้าพันธุ์ผัก และต้องการเอกสารสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกิน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลแม่เงา กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลแม่เงา ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 5 ประการ คือ (1) ขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค ในฤดูแล้ง (2) ราคาผลผลิตต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง (3) การชะล้างพังทลายของดิน/ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (4) ภัยธรรมชาติ เช่น โรคและแมลงระบาด อุทกภัย เป็นต้น และ (5) ขาดเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกิน โดยปัญหาดังกล่าวนี้นำผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม ด้วยลักษณะพื้นที่ทั่วไปของตำบลแม่เงาส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ลาดชันสูง จึงพบปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน โดยพื้นที่ส่วนใหญ่มีการชะล้างพังทลายของดินอยู่ในระดับน้อยจนถึงระดับรุนแรงมากที่สุด (รูปที่ 7-1) ดังนั้นปัญหาด้านดินจะประกอบด้วย (1) การชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่เกษตรกรรม จะมีการปลูกพืชที่ไม่สามารถคลุมดินได้เต็มพื้นที่ ทำให้ตัวการคือน้ำจากน้ำฝนชะเอาหน้าดินซึ่งเป็นส่วนที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดของดิน แล้วพัดพาไปสู่พื้นที่ที่ต่ำกว่า ทำให้ดินในพื้นที่ดังกล่าวสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ออกไปจากพื้นที่ แล้วตกตะกอนสู่พื้นที่ที่ต่ำกว่า โดยเฉพาะแหล่งน้ำ

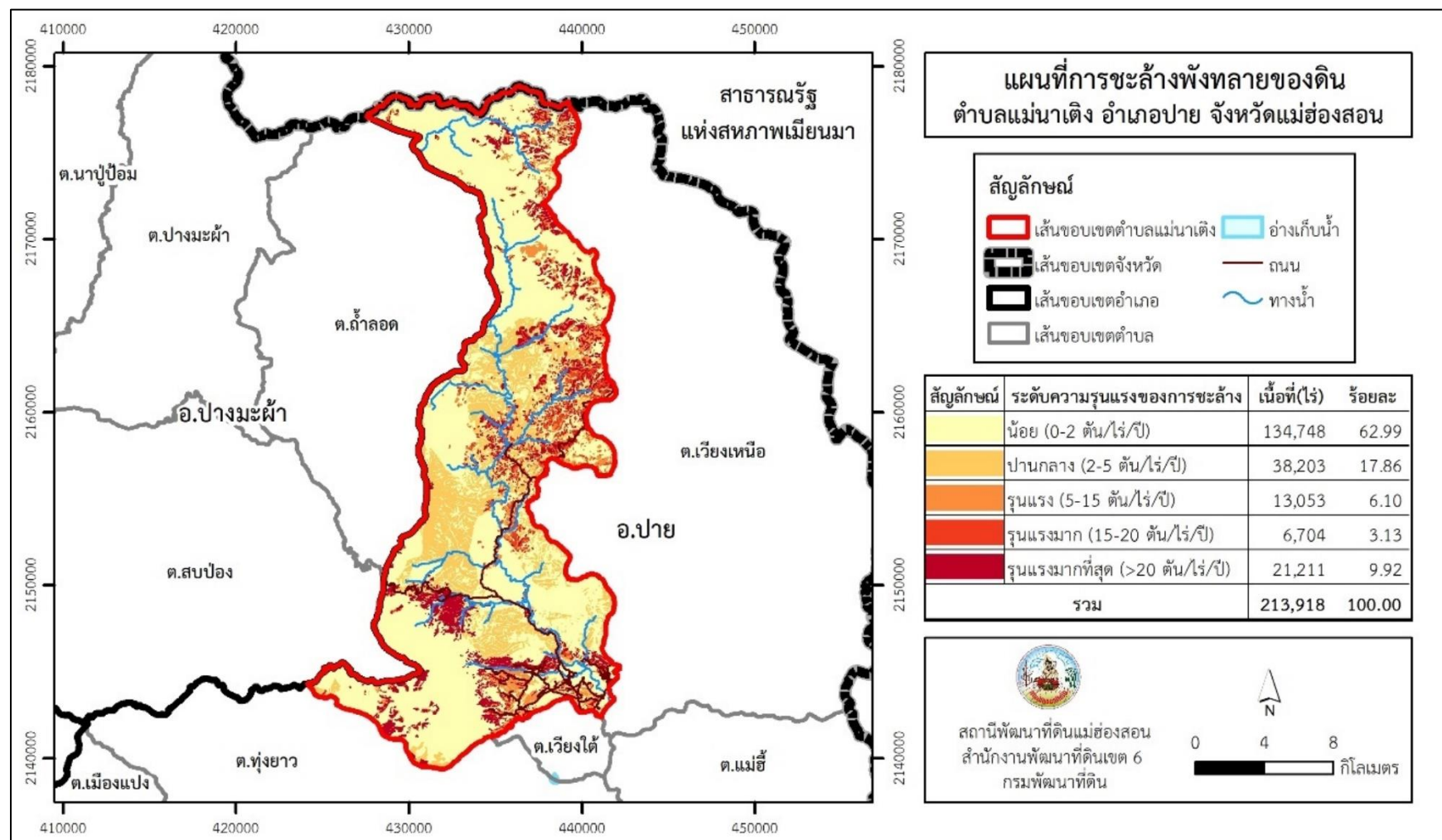
จะส่งผลให้แหล่งน้ำมีความตื้นเขินเร็วมากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวควรมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำแบบวิถีกล หรือการปลูกพืช เช่น หญ้าแฝก เป็นแนวขวาง ความลาดชันของพื้นที่ เพื่อชะลอความเร็วและความแรงของน้ำไหลบ่า ลดปัญหาการชะล้างพังทลาย ของดิน (2) มีการใช้ที่ดินอย่างต่อเนื่อง โดยขาดการบำรุงดินที่เหมาะสม และเกษตรกรขาดความรู้ การจัดการดิน โดยเฉพาะในด้านการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจก มีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานาน มีการจัดการดินด้วยการใส่ปุ๋ยเคมีและมีการใช้สารเคมีทางการเกษตร อย่างต่อเนื่อง การใช้ดินเป็นระยะเวลานานส่งผลให้โครงสร้างของดินแน่นแข็งมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน และพื้นที่ส่วนใหญ่มักจะปริมาณอินทรีย์วัตถุ ในดินต่ำ และในบางพื้นที่ดินมีความเป็นกรดเพิ่มขึ้น จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ดิน เพื่อจัดการดินได้ อย่างเหมาะสม รวมถึงมีคำแนะนำให้ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินตามความต้องการของพืชในแต่ละช่วงเวลา อย่างเหมาะสม และยังช่วยลดต้นทุนในเรื่องของปุ๋ย ควรมีการสนับสนุนปูนโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงดินกรด และที่สำคัญคือการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อช่วยปรับปรุงโครงสร้างดิน และเพิ่มความสามารถในการกักเก็บ ธาตุอาหารพืชในดิน ในส่วนโรคแมลงก็สามารถใช้สารอินทรีย์ เช่น พืชสมุนไพรต่าง ๆ สารชีวภาพ เช่น เชื้อราปฏิปักษ์ที่สามารถป้องกันและทำลายเชื้อสาเหตุโรคพืช ได้แก่ เชื้อราไตรโครเดอร์มาในสารเร่ง พด.3 และ พด.14

ในกรณีปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เนื่องจากทั้งตำบลไม่ได้อยู่ในเขตชลประทาน ทำให้มี แหล่งกักเก็บน้ำไม่เพียงพอกับการใช้น้ำของพืชที่ปลูก เลยเป็นอีกปัญหาสำคัญของตำบล นอกจากนั้น พื้นที่เกษตรเกินครึ่งก็เป็นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่หน่วยงานภาครัฐไม่สามารถสนับสนุนงาน หรือโครงการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรได้ ดังนั้นทางตำบลจำเป็นต้อง รอโครงการด้านการจัดสรรที่ดินทำกินในเขตป่าไม้ก่อน หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ถึงจะเข้าไปดำเนินการได้ ซึ่งกิจกรรมที่ตำบลต้องการเพื่อแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น ได้แก่ การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอก เขตชลประทาน ระบบกระจายน้ำ/ส่งน้ำแบบพลังงานไฟฟ้าแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์)

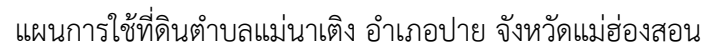
สรุปกิจกรรมด้านการพัฒนาที่ดิน ที่จะช่วยแก้ไขปัญหาของพื้นที่ตำบลแม่นาเติง โดยที่ชุมชนและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องการให้กรมพัฒนาที่ดินสนับสนุน ได้แก่ การแนะนำให้ความรู้ ในการปรับปรุงบำรุงดินที่ถูกต้องให้กับเกษตรกร การวิเคราะห์ดินและคำแนะนำการใช้ปุ๋ยตาม ค่าวิเคราะห์ สนับสนุนและส่งเสริมการทำการใช้ปุ๋ยหมัก พืชปุ๋ยสด และน้ำหมักชีวภาพ สนับสนุน ปูนโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงดินกรด การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ระบบส่งกระจาย/ ส่งน้ำแบบพลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์) เพื่อช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาของพื้นที่ต่อไป

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่ณาเต็ง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลแม่ณาเต็ง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

7-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่ณาตอง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 344 ไร่ เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 212 ไร่	2. การบริหารจัดการน้ำ 2.1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 2.2 โครงการเพิ่มศักยภาพสระเก็บน้ำด้วยระบบส่งกระจายน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ 3. การอนุรักษ์ดินและน้ำ 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	487,500 105,000 382,500 300,000 300,000
3. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,72 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ 1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 1.6 การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช	152,200 13,000 59,500 6,000 68,000 1,200 4,500
4. เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 93 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช 1.2 การผลิตปุ๋ยหมัก พด.	349,000 9,000 340,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 2. การบริหารจัดการน้ำ 3. การอนุรักษ์ดินและน้ำ	1,376,500 1,080,000 300,000
รวมแผนงาน/โครงการ		2,756,500

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม	1) โครงการใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 1,465 ไร่	2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
1.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 344 ไร่	3) โครงการเกษตรอินทรีย์ (กรมวิชาการเกษตร)
1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 212 ไร่	4) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)
1.4 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,972 ไร่	5) โครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร)
1.5 เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 93 ไร่	6) อบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตการใช้ปุ๋ย ปุ๋ยอินทรีย์ การวิเคราะห์ดินและใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (ศูนย์ดินและปุ๋ยชุมชน ศดปช.) (กรมส่งเสริมการเกษตร)
	7) อบรมให้ความรู้เรื่องการปลูก ดูแลรักษา การจัดการศัตรูพืช (ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ศจช.) (กรมส่งเสริมการเกษตร)
	8) อบรมให้ความรู้เรื่องการปลูก ดูแลรักษา การจัดการโรคและแมลงในการปลูกพืช (กรมส่งเสริมการเกษตร)
	9) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (หน่วยงานในสังกัด กษ.)
	10) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (หน่วยงานในสังกัด กษ.)
	11) โครงการฝึกสวนครัวรั้วกินได้ (เทศบาลตำบลแม่สะเรียง)
	12) โครงการเศรษฐกิจพอเพียง (เทศบาลตำบลแม่สะเรียง)
	13) โครงการฝึกอบรมการทำผลไม้แปรรูป (เทศบาลตำบลแม่สะเรียง)

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่नाเติง อำเภอลาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่องตำบลแม่नाเติง อำเภอลาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน													1,376,500	
เขตทำนา/เขต ปลูกไม้ผล/ไม้ยืน ต้น/พืชไร่/พืช ทางเลือก	การส่งเสริมการผลิตและการใช้ สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	6,500	6,500	6,500	6,500	6,500	32,500	พด.
เขตทำนา/เขต ปลูกไม้ผล/ไม้ยืน ต้น	การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้ สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี ทางการเกษตร	กลุ่ม	1	1	1	1	1	5	3,400	3,400	3,400	3,400	3,400	17,000	พด.
เขตทำนา/เขต ปลูกพืชไร่	การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ยสด	ตัน	2	2	2	2	2	10	59,500	59,500	59,500	59,500	59,500	297,500	พด.
เขตทำนา/เขต ปลูกพืชไร่	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุง ดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	400	400	400	400	400	2,000	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000	30,000	พด.
	การจัดการปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	30	30	30	30	30	150	51,000	51,000	51,000	51,000	51,000	255,000	พด.
เขตทำนา/เขต ปลูกไม้ผล/ไม้ยืน ต้น/พืชไร่/พืช ทางเลือก	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุง พื้นที่ดินกรด	ไร่	60	60	60	60	60	300	900	900	900	900	900	4,500	พด.
	การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และ ให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช	ตัวอย่าง	30	30	30	30	30	150	4,500	4,500	4,500	4,500	4,500	22,500	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่ณาเต็ง อำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตทำนา	โครงการส่งเสริมการไถกลบ และผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลด การปล่อยก๊าซเรือนกระจก	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	340,000	พด.
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ ยืนต้น/พืชทางเลือก	การผลิตปุ๋ยหมัก พด.	ตัน	10	10	10	10	10	50	34,000	34,000	34,000	34,000	34,000	170,000	พด.
2. การบริหารจัดการน้ำ														1,080,000	
เขตทำนา/เขตปลูก ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	โครงการแหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน	บ่อ	-	-	5	5	5	15	-	-	105,000	105,000	105,000	315,000	พด.
เขตทำนา/เขตปลูก ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	โครงการเพิ่มศักยภาพสระ เก็บน้ำด้วยระบบส่งกระจาย น้ำพลังงานแสงอาทิตย์	แห่ง	2	2	2	2	2	10	153,000	153,000	153,000	153,000	153,000	765,000	พด.
3. การอนุรักษ์ดินและน้ำ														300,000	
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ ยืนต้น	การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการ อนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่นาเติง อำเภอยาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 7-4 ระดับการสูญเสียดินของตำบลแม่นาเติง อำเภอยาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ระดับการสูญเสียดิน	อัตราการสูญเสียดิน (ตัน/ไร่/ปี)	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
น้อย	0-2	134,748	62.99
ปานกลาง	2-5	38,203	17.86
รุนแรง	5-15	13,053	6.10
รุนแรงมาก	15-20	6,704	3.13
รุนแรงมากที่สุด	มากกว่า 20	21,211	9.92
รวม		213,918	100.00

ที่มา: สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 (2567)

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 มีนาคม 2567.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบลปี 2565. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2566. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเติง. 2567. วิสัยทัศน์และพันธกิจ. แหล่งที่มา: <https://maenatoeng.go.th/public/list/data/index/menu/1168>, 25 กันยายน 2567.

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลแม่नाเต็ง

อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กรมพัฒนาที่ดิน
LAND DEVELOPMENT DEPARTMENT

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2003/61 ถนนพหลโยธิน
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
CALL CENTER 1760
02-941-2227